REZOLUȚIA (UE) 2022/1835 A PARLAMENTULUI EUROPEAN

din 4 mai 2022

conținând observațiile care fac parte integrantă din decizia privind descărcarea de gestiune pentru execuția bugetului întreprinderii comune Shift2Rail (în prezent întreprinderea comună pentru căile ferate ale Europei) aferent exercițiului financiar 2020

PARLAMENTUL EUROPEAN,

— având în vedere Decizia sa privind descărcarea de gestiune pentru execuția bugetului întreprinderii comune Shift2Rail aferent exercițiului financiar 2020,

— având în vedere articolul 100 și anexa V la regulamentul său de procedură,

— având în vedere avizul Comisiei pentru transport și turism,

— având în vedere raportul Comisiei pentru control bugetar (A9-0069/2022),

A. întrucât întreprinderea comună Shift2Rail (denumită în continuare „întreprinderea comună") a fost înființată în iunie 2014 pentru o perioadă de 10 ani prin Regulamentul (UE) nr. 642/2014 ([1]);

B. întrucât membrii fondatori sunt Uniunea Europeană, reprezentată de Comisie, și o serie de parteneri din sectorul feroviar (părți interesate principale, inclusiv producători de echipamente feroviare, companii feroviare, administratori de infrastructură și centre de cercetare), existând posibilitatea ca și alte entități să participe la întreprinderea comună în calitate de membri asociați; întrucât contribuțiile altor membri decât Uniunea nu ar trebui să se limiteze doar la acoperirea cheltuielilor administrative și a cofinanțării necesare pentru desfășurarea de acțiuni de cercetare și inovare, ci ar trebui să se refere și la alte activități;

C. întrucât principalele obiective ale întreprinderii comune sunt de a contribui la realizarea spațiului feroviar unic european și de a spori atractivitatea, competitivitatea, sustenabilitatea și integrarea sistemului feroviar european, facilitând, printre altele, trecerea de la transportul rutier și aerian la transportul feroviar;

D. întrucât întreprinderea comună a început să funcționeze autonom în mai 2016,

Considerații generale

1. reține din raportul Curții de Conturi („Curtea") privind conturile anuale ale întreprinderii comune pentru 2020 aferente exercițiului financiar (denumit în continuare „raportul Curții") că conturile anuale prezintă în mod fidel, sub toate aspectele semnificative, situația sa financiară la 31 decembrie 2020, precum și rezultatele operațiunilor sale, fluxurile sale de numerar și modificările în structura activelor nete pentru exercițiul încheiat la această dată, în conformitate cu dispozițiile regulamentului său financiar și cu normele contabile adoptate de contabilul Comisiei; reține, în plus, din raportul Curții, că operațiunile subiacente conturilor sunt conforme cu legile și reglementările în vigoare sub toate aspectele semnificative;

2. ia act de faptul că, pentru perioada stabilită în regulament, contribuția maximă a Uniunii la activitățile întreprinderii comune este de 450 000 000 EUR (inclusiv contribuțiile AELS), sumă care urmează să fie plătită din programul Orizont 2020; constată că toți membrii întreprinderii comune în afară de UE (grupare industrială) au obligația de a contribui cu resurse în valoare de cel puțin 470 000 000 EUR, constând în cel puțin 350 000 000 EUR la activitățile operaționale ale întreprinderii comune și în contribuții în natură în valoare de cel puțin 120 000 000 EUR la activitățile suplimentare ale întreprinderii comune;

3. constată că, în total, peste 400 de entități publice și private reprezentând sectorul feroviar participă la activitățile de cercetare și inovare ale întreprinderii comune; remarcă, în plus, că în 2020 cooperarea cu statele membre, precum și cu părțile internaționale, s-a intensificat, după cum arată semnarea unui memorandum de înțelegere cu Țara Bascilor, a unui memorandum cu Canadian Urban Transit Research & Innovation Consortium și a unui alt memorandum cu Secretariatul permanent al Comunității transportatorilor în 2020;

([1]) Regulamentul (UE) nr. 642/2014 al Consiliului din 16 iunie 2014 de înființare a întreprinderii comune Shift2Rail (JO L 177, 17.6.2014, p. 9).

Gestiunea bugetară și financiară

4. ia act de faptul că bugetul definitiv disponibil în 2020 (inclusiv creditele reportate din anii anteriori, veniturile alocate și realocările pentru exercițiul următor) a cuprins credite de angajament în valoare de 89 711 000 EUR și credite de plată în valoare de 80 289 000 EUR; constată că, în cazul creditelor de angajament disponibile, rata de utilizare a fost în 2020 de 94 %, iar pentru creditele de plată disponibile, de 76 %;

5. constată că bugetul activ anual al întreprinderii comune disponibil pentru exercițiul 2020 din programul Orizont 2020 a fost de 84 081 000 EUR în credite de angajament și de 75 779 000 EUR în credite de plată; reține, în plus, din raportul Curții, că, la sfârșitul anului 2020, întreprinderea comună a executat 100 % și, respectiv, 80 % din creditele de angajament și creditele de plată disponibile pentru proiectele din cadrul programului Orizont 2020; constată că rata de execuție a creditelor de plată operaționale a scăzut față de 2019 (88 %), deoarece un acord de grant atribuit în cadrul cererii de propuneri din 2020 nu a putut fi semnat până la sfârșitul anului 2020 și prefinanțarea aferentă a trebuit să fie amânată în consecință;

6. ia act de faptul că, la sfârșitul anului 2020, membrii privați au adus contribuții totale validate în valoare de 131 181 000 EUR, cuprinzând în total 9 238 000 EUR în numerar, contribuții în natură validate de 121 942 000 EUR și, în plus, contribuții totale în natură la activități suplimentare în valoare de 204 806 156 EUR (la 31 ianuarie 2021), comparativ cu contribuția totală în numerar a Uniunii de 297 741 000 EUR (la sfârșitul anului 2020);

7. ia act de faptul că în cadrul întreprinderilor comune există diferite proceduri de calculare a contribuțiilor în natură și solicită armonizarea acestora;

Performanța

8. constată că, în iulie 2020, consiliul de conducere al întreprinderii comune a selectat 19 propuneri pentru finanțare ca urmare a cererii de propuneri pentru 2020 lansate în ianuarie 2020, pe baza planului de lucru anual 2020 modificat; constată că în 2020 au fost acordate 19 granturi în valoare totală de aproximativ 147 700 000 EUR, dintre care 18 au fost semnate; ia act de faptul că, la cererea consorțiului, ținând cont de necesitatea reorganizării alocărilor de proiecte între pachetele de lucru, semnarea unui acord de finanțare a fost amânată până în 2021; constată că, pentru cele 19 teme de cercetare și inovare din cadrul cererii de propuneri 2020 din proiectele de proceduri deschise, au fost selectați pentru finanțare în total 242 de participanți, din care 29 % reprezentând întreprinderi mici și mijlocii (IMM-uri), și că cererile reținute pentru finanțare au reprezentat participanți din 30 de țări, dintre care 19 state membre și trei țări asociate Programului-cadru Orizont 2020;

9. salută măsurile luate de întreprinderea comună pentru a limita întârzierile înregistrate în cadrul proiectelor în urma crizei provocate de pandemia de COVID-19; constată că, din cauza crizei cauzate de pandemia de COVID-19, unele dintre plățile prevăzute inițial pentru exercițiul 2020 au devenit scadente abia în 2021; constată, în acest sens, că întreprinderea comună a recurs la titlul 4 din bugetul său, în conformitate cu normele sale financiare;

10. ia act de faptul că, la sfârșitul anului 2020, erau în derulare 72 de proiecte (36 de cereri de propuneri pentru membri și 36 de cereri de propuneri deschise): 55 de proiecte au fost distribuite la cele cinci programe de inovare, nouă proiecte la activitățile transversale și opt proiecte la Programul de inovare X;

11. ia act de faptul că întreprinderea comună utilizează indicatorii-cheie de performanță comuni pentru Orizont 2020 și pentru chestiuni transversale, precum și indicatorii-cheie de performanță specifici întreprinderii comune, cum ar fi eficiența sistemului de transport feroviar; constată că, în cursul anului 2020, întreprinderea comună a continuat lucrările în vederea menținerii „Modelului de prognoză a impactului pentru 2030 al Shift2Rail”, asigurând următoarea versiune, rezultată din actualizarea datelor introduse de la diferitele proiecte și demonstratori tehnologici;

12. salută raportarea continuă de către întreprindere, începând din 2018, a contribuției sale la realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă ale Organizației Națiunilor Unite și, în special, a contribuției la reducerea costului pe ciclu de viață al transportului feroviar;

13. constată că, până la sfârșitul anului 2020, programul Shift2Rail a atins etape cruciale în ceea ce privește punerea în aplicare, având în vedere că aproape toate resursele întreprinderii comune au fost angajate pentru activitățile programului Shift2Rail și că cel puțin 60 % din programul Shift2Rail a fost realizat în vederea realizării demonstrațiilor operaționale TRL6/7 planificate pentru finalizare în cursul anului 2023;

14. ia act de faptul că se estimează că valoarea totală a activităților desfășurate în 2020 se ridică la 119,4 milioane EUR (din care 110,3 milioane EUR corespund altor membri decât Uniunea);

15. ia act de faptul că activitățile actuale ale întreprinderii comune avansează în direcția efectuării demonstrațiilor în 2022 și 2023, iar acest lucru va asigura o tranziție adecvată între două programe ale întreprinderii comune pentru căile ferate ale Europei, succesoarea Shift2Rail; observă că demonstratorii tehnologici ai întreprinderii comune reprezintă elementele fundamentale ale unei transformări feroviare mai sistemice, care să fie ghidată strategic de Pactul verde european al Comisiei, de Agenda de digitalizare și, mai recent, de Strategia pentru o mobilitate sustenabilă și inteligentă; ia act de faptul că, în primăvara anului 2020, întreprinderea comună a sprijinit în continuare elaborarea documentului la nivel înalt privind întreprinderea comună pentru căile ferate ale Europei (EU-Rail), succesoarea Shift2Rail, iar în urma prezentării primei versiuni a documentului la nivel înalt în decembrie 2019, întreprinderea comună a continuat coordonarea diverselor contribuții în prima jumătate a anului 2020; ia act de faptul că, în august 2020, Comisia și-a lansat invitația pentru entități să-și manifeste interesul de a deveni membri fondatori candidați ai întreprinderii comune pentru căile ferate ale Europei;

16. încurajează întreprinderea să dezvolte, să integreze, să demonstreze și să valideze tehnologii și soluții inovatoare pentru a elimina obstacolele tehnice rămase care împiedică sectorul feroviar să progreseze în ceea ce privește interoperabilitatea, punerea în aplicare a produselor și eficiența și pentru a reduce externalitățile negative, în strânsă cooperare cu părțile interesate din întregul lanț valoric feroviar, în special IMM-urile, centrele de cercetare și tehnologie și universitățile;

17. subliniază necesitatea de a dezvolta și mai mult sinergii între noul parteneriat și mecanismele de finanțare existente și de a utiliza integral posibilitățile oferite de proiectele finanțate în cadrul programelor Uniunii, cum ar fi Mecanismul pentru interconectarea Europei, Planul Europa digitală, Fondul european de dezvoltare regională și Fondul de coeziune, precum și InvestEU;

18. ia act de faptul că, în Raportul anual de activitate pe 2020 al întreprinderii comune privind echilibrul de gen în ceea ce privește indicatorii de monitorizare a programului Orizont 2020 pentru anul respectiv, întreprinderea comună avea același procent de femei în consiliul de conducere ca și anul trecut, și anume 16 %, în timp ce acestea reprezentau 33 % din reprezentanții întreprinderii comune și 33 % din comitetul științific; regretă că cifrele referitoare la femei sunt aceleași față de anul precedent 2019;

19. ia act cu îngrijorare de provocările cu care se confruntă angajații în contextul pandemiei de COVID-19; salută faptul că întreprinderea comună a realizat pentru prima dată un sondaj în rândul personalului și că a fost elaborat un plan de acțiune ce include instituirea unui „program de formare privind bunăstarea” care să ofere sprijin personalului în timpul pandemiei de COVID-19; solicită conducerii să se asigure că există structuri de sprijin adecvate pentru bunăstarea psihologică a personalului;

Personalul și politica de achiziții

20. ia act de faptul că la 31 decembrie 2020, având în vedere recrutarea excepțională de agenți contractuali temporari pentru a înlocui un agent temporar, au fost ocupate 24 de posturi, din care doi experți naționali detașați, cinci agenți temporari și 16 agenți contractuali, conform schemei de personal; constată că, pentru primul an, întreprinderea comună a efectuat o anchetă a personalului cu scopul de a măsura implicarea acestuia și de a monitoriza în ce măsură cadrul de control intern predefinit al întreprinderii comune era deja asimilat în conduita personalului;

21. ia act de faptul că, în 2020, în interesul unei bune gestiuni financiare și în măsura posibilului, întreprinderea comună a utilizat acorduri privind nivelul serviciilor cu serviciile relevante ale Comisiei și cu agențiile Uniunii (TIC, formare, salarii, misiuni, rambursări ale experților, personal interimar etc.) și a participat la contracte-cadru interinstituționale (de exemplu, IT, audit, mobilier de birou, asigurări, servicii de resurse umane) prin semnarea memorandumurilor de înțelegere și că, în plus, întreprinderea comună a condus contracte-cadru ale întreprinderii comune sau a participat la acestea (de exemplu, servicii informatice și de protecție a datelor), și cu scopul de a întări sinergiile; constată, în plus, că, în 2020, întreprinderea comună a lansat prima sa cerere de premii, în cadrul Orizont 2020;

Auditul intern

22. ia act de faptul că în 2019 serviciul de audit intern a efectuat un audit privind procesul de acordare a granturilor și că, în cursul anului 2020, întreprinderea comună a luat măsuri pe baza planului său de acțiune pentru a pune în aplicare cele patru recomandări importante care fuseseră formulate de auditori; constată, de asemenea, că, în octombrie 2020, serviciul de audit intern a confirmat, pe baza documentației suplimentare furnizate, faptul că a considerat primele trei recomandări ca fiind puse în aplicare și că în ianuarie 2021 a considerat toate recomandările ca fiind puse în aplicare;

23. observă, în plus, că, în 2020, serviciul de audit intern a efectuat o evaluare aprofundată a riscurilor în cadrul întreprinderii comune pentru a elabora un nou plan strategic de audit intern pentru perioada 2021-2023;

Controlul intern

24. reține din raportul Curții că în 2020 întreprinderea comună a adoptat proceduri sigure de control *ex ante* bazate pe examinări ale documentelor financiare și operaționale și că întreprinderea comună a pus în aplicare cadrul de control intern (CCI) al Comisiei, care se bazează pe 17 principii de control intern; constată, în plus, că pentru autoevaluarea și monitorizarea anuală a eficacității activităților de control cerute de CCI, întreprinderea comună a elaborat indicatori relevanți pentru toate principiile de control intern și caracteristicile conexe;

25. ia act de faptul că Decizia nr. 7/2018 a consiliului de conducere de adoptare a normelor privind prevenirea și gestionarea conflictelor de interese, aplicabile organismelor întreprinderii comune, impune ca CV-urile actualizate și declarațiile de conflicte de interese ale membrilor consiliului de conducere să fie publicate pe site-ul întreprinderii comune; reține din raportul Curții că, întrucât doar câțiva dintre membrii consiliului de conducere au transmis informațiile în mod corespunzător, până la sfârșitul anului 2020 nu a putut fi publicată nicio declarație de conflicte de interese, iar dintre CV-uri au fost publicate doar jumătate; ia act de faptul că întreprinderea comună a reamintit în dese rânduri membrilor consiliului de conducere să depună declarațiile de conflicte de interese care lipsesc, că în iunie 2021 încă lipsesc 28 % dintre CV-urile și declarațiile de conflicte de interese (12 din cei 43 de reprezentanți activi în prezent) și că a fost prezentat un raport de situație membrilor consiliului de conducere; a explicat că orice membru care nu a respectat cerințele legate de declararea conflictului de interese și CV-ul este considerat de facto în situație de conflict de interese, ceea ce duce la excluderea din procesul de luare a deciziilor consiliului de conducere; invită întreprinderea comună să informeze autoritatea care acordă descărcarea de gestiune cu privire la evoluțiile în acest sens;

26. reține din raportul Curții, că, în ceea ce privește plățile aferente programului Orizont 2020, Serviciul comun de audit al Comisiei este responsabil cu auditurile *ex post* și că, pe baza rezultatelor auditurilor *ex post* disponibile la sfârșitul exercițiului 2020, întreprinderea comună a raportat o rată de eroare reprezentativă de 2,9 % și o rată de eroare reziduală de 1,99 % pentru proiectele din cadrul programului Orizont 2020 (plăți validate și închise și plăți finale); reține din propunerea Comisiei de regulament privind programul Orizont 2020 că obiectivul final în ceea ce privește nivelul rezidual de eroare la încheierea programelor, după ce s-a luat în considerare impactul financiar al tuturor auditurilor, precum și al măsurilor de redresare și de recuperare, este de a se atinge un nivel cât mai aproape de 2 %;

27. constată că, în 2020, întreprinderea comună și-a evaluat activitățile de cercetare și inovare prin intermediul unui al treilea exercițiu de grilă de control și că exercițiul a luat în considerare rezultatele și rapoartele prezentate în contextul revizuirii anuale a proiectelor coordonate de ceilalți membri, asigurându-se în același timp prin acest proces că recomandările formulate în cursul evaluării anterioare a grilei de control fuseseră aplicate în mod corespunzător;

28. ia act de faptul că întreprinderea comună a continuat să pună în aplicare strategia antifraudă 2017-2020 a Shift2Rail, o strategie antifraudă personalizată care completează Orizont 2020, și că, în conformitate cu aceasta, sunt utilizați cinci indicatori pentru a raporta rezultatele activităților de prevenire și detectare a fraudelor și că planul de acțiune aferent pentru punerea în aplicare a strategiei acoperă diferitele etape ale ciclului antifraudă (prevenire, depistare, investigare și acțiuni corective); observă, în plus, că în cursul anului 2020, conștientizarea fraudei și riscurile de fraudă au fost acoperite prin sondajul în rândul personalului, realizat în urma adoptării unui cadru de control intern revizuit și, respectiv, prin evaluarea riscurilor;

29. ia act de faptul că, în cadrul controalelor plăților operaționale, Curtea a auditat, la nivelul beneficiarilor finali, plățile selectate în mod aleatoriu din cadrul programului Orizont 2020 efectuate în 2020 pentru a corobora ratele de eroare ale auditului *ex post* și că auditurile detaliate au evidențiat într-un caz o eroare sistemică din cauza utilizării unei metode greșite de calcul a cheltuielilor de personal declarate și, într-un alt caz, a fost detectată o deficiență sistemică de control necuantificabilă legată de absența procedurii de validare a beneficiarului pentru orele declarate ca lucrate la proiect; ia act de răspunsul întreprinderii comune referitor la constatarea privind absența procedurii de validare a beneficiarului pentru orele declarate, identificată într-un raport de audit *ex post* realizat de CAS la sfârșitul anului 2020, și anume că nu au fost necesare ajustări financiare, iar respectivul raport a concluzionat că, în general, sistemul de pontaj al beneficiarului este fiabil și beneficiarul a confirmat că vor fi implementate îmbunătățiri la sistemul de validare a pontajului; invită întreprinderea comună să informeze autoritatea care acordă descărcarea de gestiune cu privire la evoluțiile în acest sens.

30. subliniază că, în Raportul anual al Curții privind întreprinderile comune ale UE pentru 2020, Curtea a constatat erori sistemice persistente în ceea ce privește costurile cu personalul declarate de beneficiari, în special de IMM-uri și de noii beneficiari; observă că astfel de erori au fost raportate în mod regulat și în urma auditurilor *ex post* ale CAS și ale auditorilor contractați de acesta; subliniază că, la pagina 39 din raportul respectiv, Curtea afirmă că simplificarea normelor programului Orizont 2020 pentru declararea costurilor cu personalul și utilizarea în mai mare măsură a opțiunilor simplificate în materie de costuri reprezintă o condiție prealabilă pentru viitoarele programe-cadru de cercetare, în vederea stabilizării ratelor de eroare sub pragul de semnificație; încurajează întreprinderea comună să își consolideze sistemele de control intern, având în vedere că IMM-urile și noii beneficiari sunt mai predispuși la erori.